

Харківська академія неперервної освіти
Завдання II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади
з української мови та літератури
(листопад 2018 р.)

10 клас

УКРАЇНСЬКА МОВА

I. Сучасний письменник, учасник АТО, захисник України від російських загарбників Петро Орлов зазначив: *“Природа людини і природа країни пов’язані одна з одною. Наше суспільство все більше втрачає почуття відповідальності. В Україні стає все менше людей, які присвячують себе здійсненню свого призначення”*.

Викладіть ваш погляд на порушену проблему у формі твору-роздуму.

Сформулюйте тезу, наведіть переконливий аргумент, який найкраще підтвердить ваше міркування. Проілюструйте ваші думки посиланнями на приклади з художньої літератури чи інших видів мистецтва, історичними фактами або випадками з життя. Сформулюйте висновки.

Обсяг: 2 – 2,5 стор.

12 б.

II. **Перепишіть, на місці крапок, де потрібно, поставте літери. Поясніть правила подвоєння літер у словах іншомовного походження.**

Ас...ортимент, мас...а, брут...о, аб...ревіатура, інтел...ігент, адміністративно-тер...иторіальний, ак...редитація, ім...іграція, еміс...ійний, тон...а, дис...ертація, ім...ігрант, іл...юзія, Гол...андія.

7 б. (кожне слово – 0,5 б.)

III. **Дайте чіткі й лаконічні відповіді на запитання й виконайте завдання.**

1. Чим відрізняються лексичні значення слів *відношення* й *відносини*.

Складіть речення з цими словами.

2. Коли слово *навкруги* виступає прислівником, а коли прийменником?

Складіть речення з ними як з різними частинами мови.

3. Дайте визначення паронімів. Утворіть нормативні словосполучення з паронімами та запишіть.

Ефективність – ефектність

Показник – покажчик

Уява – уявлення

4. Відредагуйте речення і запишіть їх:

1. Відповідно наказу аудиторська фірма перевірила звітність банку.

2. Неподалік зупинився автобус по заказу.

3. На протязі тижня довелося змінювати плани.

5. Визначте слово, утворене не таким, як інші, способом словотвору.

Назвіть спосіб словотвору і запишіть словотвірний ланцюжок:

Надлюдина, надприбуток, надпис, надбудова, надстроковик.

9 б. (1, 2 завдання – по 2 б., 3 – 1,5 б., 4 – 3 б., 5 – 0,5 б.)

IV. Запишіть речення, розставивши пропущені розділові знаки. Зробіть повний синтаксичний розбір (підкресліть члени речення, надпишіть над кожним словом частину мови, дайте загальну характеристику всій конструкції та компонентам як простим реченням, побудуйте схему).

Коли берег упав оголивши бронзову спину нерухомої води білий кінь Шептало не стримавсь і побіг перечіпляючись об кореневища верболозів грузнучи в піску та задихаючись від не знаної досі нестерпної та все ж солодкої спраги яку можна вгамувати живою а не іржавою водою яка текла під його ногами (*В. Дрозд*).

**8 б. (розділові знаки – 1 б.,
члени речення – 2 б., частини мови – 2 б.,
характеристика – 2,5 б., схема – 0,5 б.)**

V. I. Виконайте тестові завдання. Оберіть одну правильну відповідь:

1. Звук /d/ є в кожному слові рядка:

- А дитина, боротьба, день
- Б кладка, футболіст, город
- В ведмідь, десять, джерело
- Г баскетбол, душа, дзвінок
- Д податок, дятел, звідти

2. Правильно написано всі слова в рядку:

- А тріснути, тиждневик, контрастний
- Б рідкісний, ненависний, захистний
- В форпостний, пісний, кількісний
- Г шістсот, кістлявий, студенський
- Д улесливий, цілістний, шелеснути

3. Подовження приголосних відбувається у формі *Ор. в.* однини всіх іменників рядка:

- А путь, річ, шампунь
- Б міць, стать, продаж
- В сталь, дріб, суміш
- Г поміч, сіль, доповідь
- Д вісь, мить, ступінь

4. Фразеологізм *через пень-колоду* має антонім:

- А комар носа не підточить
- Б далеко куцо́му до зайця
- В і кіт не валявся
- Г як курка лапою
- Д мухи не зобидить

4 б. (кожна правильна відповідь – 1 б.)

V. II. Установіть відповідність:

1. до кожного фрагменту речення доберіть приклад підрядної частини.

Вид речення

Приклад

Фрагмент речення

Вид підрядної частини

1 Назавжди в пам'яті день, коли ...	А обставинна причини
2 Коли їхали автострадою, ...	Б означальна
3 Із розкладу учні дізналися, коли ...	В з'ясувальна
4 Коли хочеш поваги до себе, ...	Г обставинна умови
	Д обставинна часу

2. З'ясуйте синтаксичну роль виділених у реченні слів (цифра позначає наступне слово).

Надвечірнє сонце, (1)вихопившись із хмари, кинуло коротку тінь під пнями, (2)навколо (3)яких літо (4)щороку кораловим намистом розсипає запашну суницю.

- А займенник
- Б дієприслівник (форма дієслова)
- В прислівник
- Г прийменник
- Д сполучник

3. Доберіть приклад до кожного виду підрядного речення.

	<i>Вид підрядного речення</i>		<i>Приклади</i>
1	Обставинне допустове	А	Скажи що-небудь, щоб я тебе побачив.
2	Обставинне умови	Б	Вона бачила ці береги, коли вони були ще зовсім пустельні.
3	З'ясувальне	В	Рідну пісню треба захищати так, як захищають рідний край.

4	Обставинне мети	Г	Якщо ти усміхнешся світу, він усміхнеться тобі.
5	Обставинне часу	Д	У світі слів немає випадкових, хоча вони й століттями мовчать
		Е	Спинюся я і довго буду слухать, як бродить серпень по землі моїй.

7 б. (кожна правильно встановлена відповідність – 0,5 б.)

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА

I. Напишіть твір за однією з тем:

1. «Елементи родинної обрядовості у творчості І. Котляревського та Г. Квітки-Основ'яненка».

2. «Лист із Сибіру» (за романом Панаса Мирного та Івана Білика «Хіба ревуть воли, як ясла повні?»).

3. Індивідуалізм егоїстичних натур, що став причиною духовної роз'єднаності членів сім'ї Кайдашів (за повістю І. Нечуя-Левицького «Кайдашева сім'я»)

12 б.

II. Дайте чіткі й лаконічні відповіді на запитання й виконайте завдання.

1. До якого літературного стилю належить поетична творчість П.Куліша?

2. Назвіть твір і його автора за уривком:

А де ж твої думи, рожеві квіти,

Доглядані, смілі, викохані діти,

Кому ти їх, друже, кому передав?

Чи, може, навіки в серці поховав?

3. Що символізує «аркан» у поезії В.Герасим'юка?

4. Назвіть не менше трьох прикладів творів перекладної світської літератури.

5. Назвіть літературного персонажа, указавши автора й назву твору, за портретом: *«Таких парубків часто й густо можна зустріти по наших хуторах і селах. Одно тільки неабияке – дуже палкий погляд, бистрий, як блискавка. Ним світилася якась незвичайна сміливість і духовна міць...».*

6. І.Нечуй-Левицький у повісті «Кайдашева сім'я» зауважував: *«Селяни поважають неділю й празники і не роблять ніякої роботи, але не мають за гріх одного діла».* Про яке «діло» ідеться?

7. Назвіть прізвища засновників «Театру корифеїв».

8. Хто назвав повість «Кайдашева сім'я» «сміхом крізь сльози»?

9. Установіть відповідність між жанром твору і героєм із нього:

	<i>Жанр</i>	<i>Герой</i>
1.	Соціально-побутова драма	А Баба Палажка
2.	Соціально-психологічний роман	Б Василь Порох
3.	Історичний роман	В Борис Тетерваковський
4.	Соціально-побутова повість	Г Іван Брюховецький
		Д Мартин Боруля

10. Установіть відповідність між жанром і назвою твору:

<i>Жанр твору</i>	<i>Назва твору</i>
1 трагікомедія	А «Хіба ревуть воли, як ясла повні?»
2 послання	Б «Наталка Полтавка»
3 роман	В «Кайдашева сім'я»
4 повість	Г «І мертвим, і живим...»
	Д «Мартин Боруля»

10 б. (кожне завдання – 1 бал (якщо наявні 4 позиції, то вони оцінюються по 0,25 б.; якщо 3 позиції – по 0,33 б., 2 – по 0,5 б.)).

III. На основі особливостей художнього стилю поданого уривка заповніть «паспорт» твору.

*Бо хто матір забуває,
Того Бог карає,
Того діти цураються,
В хату не пускають*

1. Назва.
2. Автор.
3. Рік написання.
4. Збірка, рік її видання.
5. Літературний рід.
6. Жанр.
7. Тема.
8. Ідея.
9. Віршовий розмір.
10. Особливості римування.
11. Характеристика ліричного героя.
12. Художні засоби й прийоми.
13. Кому присвячено твір і чому?

13 б. (1 – 3, 5 – 7 – по 0,5 б.;
4, 8, 9, 13 – по 1 б.; 10 – 12 – по 2 б.)

Максимальна кількість балів – 82